

საქართველოს მეცნიერებათა ეროვნული აკადემია

ქართული ენციკლოპედიის ი. აბაშიძის სახელობის მთავარი სამეცნიერო რედაქცია

კაპადოკიური მონეტა

კაპადოკიური მონეტა, კაპადოკიაში (მცირე აზია) მოჭრილი ვერცხლისა და სპილენძის მონეტები. იყოფა ორ ჯგუფად: 1. საკუთრივ კაპადოკიის მეფეთა სახელით მოჭრილი მონეტები, 2. რომის იმპერატორთა სახელით მოჭრილი მონეტები. პირველი ჯგუფის მონეტების ემისია დაიწყო არიარათ (არიარათე) I-ის (ძვ. წ. 333-322) ეპოქიდან და გრძელდებოდა ძვ. წ. 36-17-მდე. სამონეტო ტიპების რეპერტუარი არცთუ ისე მრავალფეროვანია, ხოლო ძვ. წ. III ს. 20-იანი წლებიდან ხდება მათი საბოლოო უნიფიკაცია. მონეტის შუბლზე ყოველთვის გამოსახულია კაპადოკიის მეფის პროფილი, ხოლო ზურგზე – მარცხნივ მიმართული ათენა მთელი ტანით, რ-საც განვდილ მარჯვენა ხელში უჭირავს გამარჯვების ქალღმერთ ნიკეს ქანდაკება, მარცხენაში კი – შუბი და გორგონას გამოსახულებიანი ფარი. ბერძნ. ლეგენდაში აღნიშნულია კაპადოკიის ამა თუ იმ მეფის სახელი და მონეტის მოჭრის თარიღი. კაპადოკიის მეფეთა სახელით მოჭრილი დრაქმები აღმოჩენილია საქართველოშიც, კერძოდ, ვანში [არიარათ VI (ძვ. წ. 130-116) – 1 ც. არიარათ VII (116-101) 1 ც., არიარათ IX (101- 87) 2 ც., არიობარძანე (96-63) – 2 ც.] და სხვაგან.

მეორე ჯგუფის მონეტების ემისია იწყება ახ. წ. 30 წ-იდან, კერძოდ, იმპ. ტიბერიუსის (14-37) დროს. თავდაპირველად იჭრებოდა დრაქმა, კალიგულას (37-41) ხანიდან ცირკულაციაში ჩართეს დიდრაქმა, ხოლო ნერონის ეპოქიდან (54-68) – ტეტრადრაქმები და ჰემიდრაქმები. სპილენძის მონეტები მოიჭრა კლავდიუსის (41-54) მმართველობისას. ემისია გრძელდებოდა III ს. შუა ხანებამდე. სამონეტო ტიპოლოგია მრავალფეროვანია, მაგრამ განსაკუთრებით გავრცელებულია მონეტების ზურგზე არგეის მთისა და ჰერაკლეს ლახტის გამოსახვა. შუბლზე ყოველთვის რომის იმპერატორის პორტრეტია ამოტვიფრული. ზედწერილები ბერძნულია. კაპადოკიის მთავარი ქალაქის, კესარიის ბარაფხანა II ს-ში უდიდესი მასშტაბით ახორციელებდა სამონეტო ემისიას და აკმაყოფილებდა მთელი მცირე

აზიის ბაზრის მოთხოვნებს. ამ საერთო ეკონომიკურ ფერხულში ჩაბმული იყო კოლხეთიც. დას. საქართვე. ტერიტორიაზე აღმოჩენილია 1200-მდე კაპადოკიური მონეტა (სოხუმის რ-ნი, ბიჭვინთა, ბანძა, სეფიეთი, ურეკი, სუფსა, ეკი და სხვ.). აღსანიშნავია, რომ კესარიული მონეტები ხანგრძლივი დროის განმავლობაში იყო ჩართული კოლხეთის სამონეტო ცირკულაციაში. ასე მაგ.: ადრიანეს (117-138) დიდრაქმები აღმოჩენილია III ს. 30-იან და 50-იან წლებში ჩამარხული განძების შემადგენლობაში (ეკი, ბიჭვინთა) ან მიკვლეულია III ს. შუა ხანის შემდეგ ხელშეუხებელ კულტურულ ფენაში (ბიჭვინთა).

ლიტ.: დ უ ნ დ უ ა გ., სამონეტო მიმოქცევა და სავაჭრო-ეკონომიკური ურთიერთობანი ბიჭვინთაში ნუმისმატიკური მასალების მიხედვით ძვ. წ. II - ახ. წ. IV სს., წგ.: დიდი პიტიუნტი, I, თბ., 1975; მ ი ს ი ვ ე , საქართველოს სამონეტო განძები (რომაული ხანის მონეტები სოფ. ეკიდან და სეფიეთიდან), თბ., 1979; დ უ ნ დ უ ა გ., წ ი რ ღ ვ ა ვ ა გ., ეკის განძი, «ძეგლის მეგობარი», 1971, №27-28; დ უ ნ დ უ ა გ., ჯ ა ლ ა ლ ა ნ ი ა ი რ., ქართული ნუმისმატიკური ლექსიკონი, თბ., 2009; ფ უ თ უ რ ი ძ ე რ., ბიჭვინთის შიდაციხის ცენტრალური ნაწილის არქეოლოგიური გათხრების შედეგები, წგ.: დიდი პიტიუნტი, I, თბ., 1975; Г о л е н к о К. В., Денежное обращение Колхиды в Римское время, Л., 1964; И в а щ е н к о М. М., Герзеульский клад монет Кесарии Каппадокийской, ИГАИМК, вып. 10, т. 7, Л., 1931; Л о р т к и п а н и д з е Г. А., К истории древней Колхиды, Тб., 1970; S i - m o n e t t a B., Notes on the coinage of the Cappadokian Kings, NC, 1961; S y d e n h a m E., The coinage of Caesarea in Cappadokia, L., 1933.

გ. დუნდუა
